

zruo

meis. na zruo ušolo vziti

PB 59

— u — jemand aufs Korn nehmen
"dopouštěme se sveslosti"

PB 66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ztratiti solo

<otce a matku>

verlieren

sp. osireti <fo otei i matce Riez>

PB 63

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ztratiti rukou

Spis. pozbyti

PB 61

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

svěděl der Verewigte selbst.
spe. nebořil

PB 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zvitěziti nad⁷

den Sieg über jemand davontragen
besitzen

arg.: Sieger werden = „zvitěziti“, ale to udze spojiti
zbratili jsme vi-ju (sr. vojna) s vachou nad⁷

lěpe přemoci // přerouati // fotiti // vich dostati. Emma
// nad Egeu

PB 49

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

20y 2ly' 63

Sfr. uvy snouti

PB 63

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čaci stroj

leže
tradlo
seč stroj

PB 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ŽeneC

Sp.

PB 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[Život bránil se na ž. a na smrt]

auf Tod und Leben

stati o Erd // o Plavu

// bránil se do téchto hrdel

BP 73

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[Život fo celý život] lebenlang

[Litovatí toho do smrti] →

PB 76

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

LPG

Markéta Trávdová

NŘ 86, 2003, 110-1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

propan-butan

Pravdova; Markéta
NR 86, 2003,

110-111

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Profous

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Hřebecov

čl. Hřebecov

v r. 1854 pro Schönheugsdt, tvar nový a nedoložený

navrženými myšlenkami. Hřebec

"fürzprobene" fraklad "Schönheugsdt"

Profous - Simas NR 12 37

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Chřibská, Kreibitz

- 282 staré doklady svědci' o -p- , prv. asi Chřepčice
287 Palácový rambel Chřibská, též Aug. Sedláček - st. chřib
289 spr. Chřibská [redacted] asi od Chřepč, srov. chřepati 'kopic, vrch'

Profous NR 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Klenc

193 NR 6, 14 : sp. Klenci' - viz J. S. Baar, P. Toply', Ed. Klenci'
ani podle Kleutsch

194 Profous : dosavad na Klenc (pod Lipem)

- 197 dosavad na Chodském obci Klenc (různé varianty; Klenci')

198 v dotazném místě. Souise (113) : za Klenc // to Klenci'
14.-15. st. lat.-oblast Klenci', drží se až do poč. 19. st. (v ued. paměti)
od 16. st. v čes.-litovské Klenc // Klenci' // Kleutsch

Klencičie 'Klencovz'les'

Klencič / Klencič

Klenc / Klenc // Klenc

200 203-4 NR 7 dáva' přednost Klenci' ^{oblast se o. Sudetech slov Klenci' // Souda}
^{čes. fóry v kraji}

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUSEUM

stani oblasti lze číst [Klenc(i)]ci'
19. st. v. folij' dosad Klenci' 1540

jak až do 19. stol.
ani v už. lit.

Profous NR 7

Hruška : Klenci' ; sudetští občané i Klenci' ; oblibenost neutra na Chodském
doporučil Klenci' ; ale nepravděp Klenci' za Germ. Profous NR 8, 109-110

Hřebečsko

37 asi podle vrchu Schind henzl

vzniklo po 11-1860

38, ze zřeteli úrovnostní organizace udm.

l. Třebovsko (podle rčr)

Profous-Simůš NR

12 37-38

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ohrábec

pro Schönkeuzst u Pal (847), asi vyupisene'

Profous-Sima S NR 12 37

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prochazka, Ant.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Synonyma pro „byť ofily“

87 výrazů

Aut. Procházka, Výšňi národ 20, 70, 165u.

= NR 25, 14, 55-56

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žeugma prefixu

Kancelář při- a odhlášení

nespr.

Prof. Ant. Procházka

NR 21, 37, 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nově s^č 'byť podnafilý' >

l. s. Poláky a Rezy : s^č sum

Cent. Procházka, Vyšší národ 20, 74, 165 n.
= Nč 25, 71, 55

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prouzová, H.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adj. poses.

139 někdy se rozlišuje subjekt a objekt

Erubescere Adenaura X Adenaurora orientace
juvina cimitel'ra' a spojuyé' s adj. poses: bratřin
vychovatel

X dějová (zvl. verbalní) a gen.: Eristm' vydání'

140 přednost při dvojnásob. urč. slově: Ua'chly

cesty Hauselky a Zimunda
schůzka Chrušcova a Kennedy

toarova' harmonie **MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM** ^{opu} ^{že} ^{je} ^{řáda} a ^{venkové'}
ova — " — ova — " —

141 hypercorrectus i umění ^{opravě} ^{čová}

Pravová' NR 47

genitivy
Starší Artura

l. vez Artur

Prourová NR 46, 161 (C)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Odrázový prostředek

< přemýšlet o tom, jak by ji to sctně sdělil >

< smál se tomu, že takhle dopadli >

< uvažovalo se o tom, že se bude životní prostředek
vynucovat jako součást fyziky >

// o tom, vynucovat
„pravidlem“

H. Prouzová Jar. Sloup 231

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přesiv. adj. od dvojice vlast. jmen
Kaut-Laplaceova teorie podle něm.
Spr. Kautova-Laplaceova

Proszová NR 47, 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ista

názvy osob podle hudebních nástrojů
bas-, kytar-, fozoun-, klavir-
housl-

Provozová NR 59, 68, 62

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ní // -ový

163 střešní // řídč. střeškový

knizní // zař. knihový

podlažní // podlahový (krytina)

trávní // travový (semeno)

přehradní // přehradový (přesek)

stolní // stolový (skřea)

částěji rozlišení: základní význam X -ové kdivo

uskálené adj. -ní: přírodní jazy vědy ...

4

ale kvůli zřetelnosti 'lový'

H. Průzová Jaz Sloupi

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

o-

v odb. termínech 'ofadřit čim'
ofentřit, ora'movat, oloužřovat, oplechovat
X ofilovat, ofre'zovat (prac. nástroje)
metod. ofehlřit 'čerstv' jehel'

H. Průzová Jaz Stoupek 194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

od-

v odb. termínech

odblanit, odvodnit, odvozdušnit

odvápnit, oduhličít, odvětvit

odjehlít

H. Proszová Jaz Sloup 114-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čke

resumé

ovládání: přednášec, počítač, představitel

Průzová 'NR 48, 65, 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dopravač

slang.

spis. zaměstnanec v dopravě

Průzková NR 48, 65, 806

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dosběr
brambor

dvě motivace: dosbíhat
sběr

sr. doprodej, dosed, doshod, dobeti
početná v odb. terminologii: dochov, dosev, dovos

spz.

H. Proszová Jar Slouf, 49

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

269 dozor, - a m. označení osoby

270 nevhod, slang.
spr. - ce, - čí

Pravzová NR 46

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dozor, -a

slang.

„kdež obzvláště označovat osobu jistěm dějovým
v přenes. významu“

sfr. -ce // -ci

X vezír. ušívání organů, živců, talentů

H. Proszová Jar Sloup 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

juenovjue
rd.

H. Prourová Jaz Slouf 221

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

konference, sympozium, seminář, zasedání & cemu

207 < & obložení korvoje ve d >

8 část 0⁶

varba k³ hlavně u cizích slov, ztráta spojitosti se sloem

9 nad i vliv stanovisko, postoj k³

vypádit se k³

jemný rozdíl: o⁶ "vlastní téma předání"

k³ "spíše sází druhé obžeb (obrazovali)"

"Hajičič se vlastních tématu"

k³ "přeládalne je pouze obrazové"

ČESKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

47. Kouzová Jaz Souf

nadšenkyne
řid.

H. Prauzová Jaroslav 221

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

návykovost

< nemocný léčený na návykovost léči >
nemá platnost odb. názvu statistického
spr. návyk léčení // na léky (doporučeno)
závislost na lécích

H. Kouzová Jar Slouj 95-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neřešli'ci košile   nevhod. adj.

syn. košile bez řehle'ni'

- ~~ne~~ neřešit řehle'

nevyžadují řehle'

nevyžadují řehle'ni'

Pravová' NŘ 50, '67, 123-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obslužný // obsluhovací

čís. Průzková NR 46, 764-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obslužný // obsluhovací

„vznamový odstih účelový“

c určení & obsluze

o-e zařízení

Spr.

H. Průzová Jaz Sloup 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obstarat štánu (převádít do vyššího věcového
stupně)

clauq.

l. převádít do vyšší sportovní třídy...

Průzková NR 461 167 (C)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

odgroťovat

114 slang. < abgraten < Grat 'ostřina, otrěp, jehla'

divnější výrazy, které se uvažily:

odřezat svy, srazit ostru, sejmut hrane, sebravit

č. odjéllit

slov. odblanit, odvzdušnit

odvapnit, odallicit, odvetost

115

výšizue' jaro odb. termín

H. Kouzová Jar Slouf

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

odjehliti

odb. term. zbariti jehel na hraně opracovávaného výrobku
fr. utvořeno a. odblanit, odvetřit

revolod. ojehliti 'opatřit jehlami' a. opeutlit, okroužlovat,
oplechovat

X ojílovat, ojířovat, podle fac. ústrojí

H. Průzová Jez. Sloup 115

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

270

orgán

osoba zastupující věci zájmu

z kontrolní, dozorní, dopravní

sloužející jako užití; život. sdělování je
slang.

Proszová NR 46

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pitko

dobře tvořeno, i když od jednoslabičných s
poměrně řidké: mytlo, špatro
brzo se upevní ve spis. zájme

H. Hrouzová Jar Sloup 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

120 poradna dárku X opravaa aut
.1 spr. dárková poradna ← opravovat auta
poradna pro nářez dárku
Prouzová NR 48,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

poradna dárců

138

< poradit o dárcích

X oprava aut.

< opravovat auta

sr. poradna pro matky a bojence
pro volbu funkč. in!

139 zřetelněji: dárcova' poradna
poradna pro váleč. dárců

H. Průzová Jaz. Sloup,

138-9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

postcard

spz.

B. Postelcova' Jar Sloup 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

145
pracovat

s hlinou, se špatným materiálem, s nástrojem, s náčiním
X kurama, nohami, ložty
hubou
nožem, štetcem

146

vedle výnamu uděloje, prostředkem pronika' i výnamu
předmětový

< pracovat s chemikáliemi >

pomůcka při práci // věc, předmět, který je
materiálem práce
tam, kde je předmět výnamu vyloučen,

předložka s se nabývá' (např. ve výjmech
s názvy děla)

jednoduchá činnost: nožem

X dožitější s perabem

obuzštěvací práci se zemědělskými stroji

// zemědělskými stroji

H. Tranzová Jar Sloup

Prameník 11 pítko

odv-terminů pro zařízení k odlišení pitné vody
v běžné uluvě fontána

A. Proszová Jar Sloup 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prevence

149 podle předcházení: prevence chřipky
150 podle obrana, ochrana proti čemu: prevence proti
neopr. prevence chorobám chřipce

H. Proszová Jar Sloup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prevence chorob slov. předcházení chorob

// proti chorobám slov. obrana proti³
niš. jeu dativ

Provozováno NR 47, 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

240 předrašovit

"pomerne beš., zejména v odb. vyjadrování elonou."
<letní předrašování khlík>
pokřeb.

H. Průzová Jaz Sloup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

162
3 přírodová' péče podle jamathrova' péče
slovníky: O ale slovo tvoří se
ustálená' podoba: přírodní' jazy, vědy
ale nebezpečí' chápání' přírodně' péče
proto nelze adumit: přírodová'

H. Kouzová Jaz Loup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

robotika

-i za vlády

sr. energetika, matematika, optika,
botanika

teorie a princip činnosti automat. strojů

B. Postolová Jazdovc 177

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

psychopříplatek při čištění oděvu

123

veševod. podle psycholožička aj.

spri. příplatek za rychle' učištění'
psychlostní příplatek

Prouzová NR 50, '67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

S Hlu, že

199 hl. v úřed. stylu, publ.

[Dověřuji Vás prozatímne funkci' nedoucího s Hlu, že máte
za formuost ... >

i do běž. úzu

[Děkuji mi vyjmení s Hlu, abych si přišla zítra ráno >
nemí výrazem slme' razby, v pozici frůd. urč.

200

nakrazují suost. velmi obecněho v'zu.

[funkci odmitl s odůvodněním, že je frůd. zaneprázd-

není >
přirod. okolnosti; paralelní děje, komentář - nemí uspr.

1

dost mechanicky

málo zřetelné,

hablounoobě, vypadovat se friměji

MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM

H. Vnoučková Jaz Slouf

seznamit o kaběry

spri. se kaběry

Prouzova NR 46, 162 (C)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

stokarista

vliv artista

názvy sportovců : tenista, hokej, fotbal, ragb-

" ne plně spis. "

l. akrobat na stožáru

Proszová NR 59, 68, 62

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

talent o osobách
obložené jako ušiv.
živ. gen. sl. g.

Provozová NR 46, 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Suaha o něco // fo učene

Sfr

H. Proszová Jar Sloup 209

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

spojeně
řad.

H. Průzová Jaz Soup 221

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

303 Sympozium, konference, seminář z Lotyšskám rozvoje
vědy >

304 bezúč. 0 6

5 „neobvyklé, sledané“, „obrazové“

0⁶ - vlastní témata jednáni

X k³ „spíše širší okruh otázek (obrazových)
hlášených z vlastních témat“

Prouzová' NR 57, 67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

údržba instalatérů
nezvětelné, Souměr' gen. vyjednání podnět

č. údržba instalací

11 instalatérů údržba

H. Prouzová Jar Sloup 27-9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

úkol z očištění ovzduší
l. souvisící s očištěním

Průzkum NR 48, 765, 306

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

127 umelcín životyjs < umelčynē

revolcín dítu < revolčynē ~~re~~ L. Fuchse
(Revolčynē a Euchardea)

od -yue se adj. posesiv. pravidla netvorí
výjimečně: ministrynin "těžkopádně", je jich poměrně
poměrně říd. suffix/přídalyovací' ualo
přítelka // -kyne

2. problemat. tvar, vhodnej' genitivu přivlastňovací'

H. Procházková Jaz sloup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

upozornění cestujícím

// pro cestující
genitiv. vazba by byla nevhodná!

Průzková NR 52, 69, 260-1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

292
upozornění cestujícím

těž informace, uznaní, podpora, pocta, odměny + dat.
u subst. označujících něco, co lze někomu dát, posky-
tovat

3 upozornit rodiče → upozornění rodičů - dvojnásobné

dat. je vhodný, slov. dárek mamince
medailo vítězů

slov. adresy: obyvatelům hlavního města

// upi upozornění pro cestující
odměny pro nejlepší pracovníky

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Hrouzová Jar Soup

uvážovat

"stava' se výrazem m'edním, bohužel často dost
problematickým"

H. Prouzová Jaz Sloup 232

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uvažovat co

odv. brát co do úvahy,
uít jako předmět rozboru, hodnocení
posuzovat

<kovníci, konstruáři; je, řešení, druhou alternativou>
X (v příštím roce uvažujeme vystavbu jesi' >
l. o výstavbě jesi'

H. Průzková Jaz Sloup 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uvážovat interier jako zdroj sociální historie

// chápat, pojímat

"ne sice obyčejná, ale možná varianta" v odb. je

H. Krásová, Jar. Sloup 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uvažovat židle v přírodním materiálu

ve smyslu: navrhovat, projektovat, plánovat
počítat s čími

spr. o tom, že židle budou zhotoveny

H. Prauzová Jazdovc 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

važovat s cíl
"zele nepřis."
podle počítat s cíl

H. Kouzová Jazdovc 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ryběhlý typ, v-e' zboží
nevhodný
odv. výběhový viz SSJC < výběh

Proužová NR 50, 767, 252-3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výchova o čem
235

< o tom, jak se hospodari s penězi >

6 spr. z touhy „vzru. předmětu (tématu) výchovy splývá s významem
cílovým, resp. účelovým“
asi podle výklad, poučení o čem

11 též výchova týká se hospodářem ...

H. Brouzová Jaz Sloup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vydodat

postupně úplně dodat ze stanoveneho množství
terminologizovalo se v oblasti obchod. provozu,
zejm. v účetnictví

H. Průzová Jar. Loup 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vy'var

silni'ce' v-2

slang m. vy'vol, vy'poullia

Prorova' NR 48, '65, 306

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

240 vyřasobit prodejnu
slovnky: O

1 sr. vyřasovat lež, vyřasobovat zásohy
nemí' neobrojué', ale je fotřebné' z

H. Prouzová Jar Sloup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

136
7

Zaslatnout k zachraně vzácných uměleckých děl

op. do čeho

části s subst. vyjadřujícími bedlovavý děj

do létání, do frézav plánu

X do zachrany "spisů El platnosti dorouavé"

L. frézet k čemu

H. Průzora Jaz Sloup

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rozjímout se pro toho

ani vlivem orig.

PS O

nerozhlé!

Průzkum NR 46.1 161 (C)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

závodová doprava

kvůli vřetelnosti odlišeno od závodní

H. Prouzová Jar Sloap 163

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zmínit co

tam, kde má participativ charakter objektu,

H. Trouzová NR 79, '96, 119-123

Spr.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zmluit co 11/0 čem

Zmluuy jev
früpopmouit co
slc. Zmluuit^v co

spis. , viz H. Proutzová NR 79, '96, 119 n.

is, js, lu ka co se ptaše 147

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zotavuy' // zotavovací'

spis.

Průzková' NR 46, 164-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rotavny' // rotavovací akce, učim, fce
"významový odstih učilovj"
↳ rotavovat

spr.

H. Prouzová Jaz Sloup 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Živel

o osobách
< nepřítelů, podvratů, radikálů >
stlouje se jako reziv. ; živ. slou. patří do slouhu

Pravková NR 46, 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Průcha, J.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

podmoskevsky'

vliv rus., uenistr.

spr. moskevské // u mosky // poblíž mosky.

J. V. N. NR 45, 316

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zimovka asi kurdumus

příponou -ovka se tvoří jména dějová
příjatelné ve výzvi. Zimní kůnice
Zakladna

J. Půcha NR 45, 126

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prusík

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

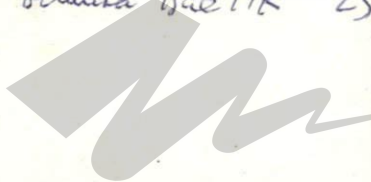
Čebly'

u. Čebely'

ověř

Prusik Paed. 1886 136n.
4 180

oblast' BačMR 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

60017

galanterijní

„proti obyčejnému galanterijní se neodvíjí, třeba správněji“
„to utvořeno“

Prusie

Pædagogium 1886,
137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hrec

u. herac

6002

Prus's Paed 1886 136u.
180

odkupa Bactur 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kozle

m-Kozle

První Paed 1886 136u.
180

odluka' BačMR 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kromeriz

m. Kromeriz

Prus's Paed 1886 136n.
180

odmítá BačTKR 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lastovka

navrhují

První Paed 1886

136 n.

180

odmít Paed MR 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ležeti
na'

frí- , frína'- za'-
3. pl. -t, niš. -eji'

} doporučení Kunst
Paed 1886

139

Bač MR 35

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

wrize

2. fl. wrize'

navrhující Prus. & Paed 1886 136u
180

 odměta' BačMR 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náveshí

navrhne

Prunč Paed 1886

136n.
180

odmíta BačMR 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

slušeti, - slušeti.

prí-

3. fl. - i' u. s. - eji'

} doporučení Prusů
Paed 1886, 139

Paed MR 35-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-videti

na- nena-, za-

3. pl. -l', viS. -ej'

} doporučení První S

Paed 1886, 139

Bac MR 35

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Příkryl, J.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Justi. předl. u. nov.

Všechna tato léčiva jsou látkami vaso-
konstrikčními

sfr. látky

J. Průšek NR 26 207 9/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Medicinské termíny

Přílohy vyřáda' - viz seznam

J. Přílohy NR 37, 68-70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neu. uáky ued
Graz, Köln

in. St. Hadec, Köln u. R.

J. Pichl N° 31, 68

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přechylování

Ehrenbergová, členka kár. divadla (Schubertová)

J. Bayerová - učitelská (Lauermannová - Leikschová)

A. Pannurová - učitelka (B. Krummlová)

M. Bazilová - učitelka (V. Helfert)

pro přechylování

J. Příhoda NR 22, 288

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-elue'

individuelue', manuelue', bacterielue' ol'uea uenouiz
u. -alue'

J. Píbrýl NR 31, 70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

- et -
esenciální uerparost
sp: esencial

sk NĚ 26,206 %
J. Půryl

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-mo

lexmo

teoreticky možné obdoby: sedmo, stojmo,
šestmo

„malé kvádré a uvořené“

J. Křížek NR 24, 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

adekvatní učitel

„přiměřený, shodný a souladný“

NR 26, 204 0/0
J. Růžička

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

an

"je nevidaný"

< kemocny, an stoji, vra'vora >

J. Pířel NR 24, 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Anestese

u- - sie

J. Příbrýl NR 31, 69 (F. Glácha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až pozdě

↳ protože lidé to přišlo až pozdě >

u. první pozdě
již —

J. Vrbný NR 31, 71 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

benigue' l. přezdívký

g. Pr. Encl NR 30, 50 (am. jirabek)
odl.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud

více bud měně vyvinuté 'brváceem'
u. nebo

J. Průšek NR 31, 70 (F. Blahut)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť - ale "nezvyklé"

↳ formou byla afece byť chronická,
ale rozšířená

syn. byť i - přece

si ce jen - ale

J. Příkryl NR 26 207 %

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byti v uslovu'

l. usivat se

Y. Pribyl NR 26 207 0/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Což

Zbavuje buňky molekulárně rozptýleného
železa, čímž buňky nejsou schopny přijímat
lysolič

sfr. a proto
J. Příbyl NR 26, 24, 235/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

degenerativní zálehy jater

ze zvrhlosti? ze zvrhání žlázy jateru? z
vedoucí ke zvrhlosti

~~NR~~ NR 26, 205 0/6
J. V. Byl

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Den říjnov. pseud. Petr Den

2. sg. Dena, sp. Dna
Denova, sp. Dnova

svov. Vátek, Vátka

J. Pílek NR 18, 31

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

doba

dlouhá doba latence

l. dlouhá latence

J. Pištyl NK 26

207 9/10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dochořet & L. tvorba

opr.: vytvořuje se

J. Křížek NK 25, 235

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dotyčný
vesp.

J. Mikulášek NR 31, 70 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

draždido

sp. -a-

~~to~~ NR 26, 206 0/2
y. Průchyl

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dišledek

↳ v dišledku podvýživu lidé' scházeli >

pro⁴

J. Pišledek NR 31, 70 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

důvod u. fructua

Laut může nastati z pěti různých důvodů

z fructu

z Příkyl NR 26, 42, 235 o/l

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

forma

metylenová voda doporučovaná ve formě
intravenosní injerce

l. se vstříkává do žily

J. Příbyl NR 26, 42, 234 0/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

harfista

PS: harfenista, harfeni¹g

J. Příby NR 25 292

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hormonální léčiv

spr. 7-let. hormony

J. Pešáček NR 25, 237

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jiří zpeř

↳ anatomické známky jdou u'plně zpeř >

u. vy mizejí
pora'cejí se

J. Průchýl NR 30, 51 (odv. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

haveru'

u. — nosu'

J. Průf. NR 31, 69 (F. Bláha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kolek Gloubu' slerosa

m. slerosa o toto Gloubu

J. Řiřuf NR 30, 57 (odl. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Liberec

u. Litvau

J. Václav NR 31, 71 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Lobruvec

u Lobruvců

J. Bříděl NR 31, 71 (F. Bláha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

medicace 3

J. Příčný NR 31, 69 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mláča

↳ část redouvala secentu ... do velké úrody i zaslá >
in kamnose

J. Průcha NR 31, 70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na město

214 - město : poselství, jezdecké, dělné, svědké
-ec -ce -ek

vevodství
-a poselství = sestředění

215 spr. na město (už z krasohledu)
Zároveň NR 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

recepti facientia utriusque hirsutissimi
sp. dactyl. utriusque

J. Böhm NR 26, 142, 234 1/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

několik

zpo. několika napichnutích >

ne. několikrát napichnuti

J. Bříkyně NR 39, 51 (odb. Jirásek)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MOX

u. uoxa

J. Peibyl NR 31, 69 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

odehrávati se bezvadně

< činnost se odehrávala ... >

u. se dělá bezvadně,
byla bezvadná

J. Průšek NR 30, 51 (odl. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

odehrává se rozpuštěno

l. rozpuštěno se

J. Průšek NR 26 207 0/e

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

podporiti infekci
u fosilite

J. Křižal NR 31, 70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pomoci' 2

<záplavováni' pomoci' laloku >

m. lalokem

y. Pii Snyl NR 30, 57 (odb. Jivá' sel)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

řovaha

oleje chemicky labilni řovahy

l. chemicky proměnné; vestate

J. Průcha NR 26 207 9/10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

probatorní <otevření dlehu>

l. zkusná

Y. Průběh NR 30,50 (odl. Jirásek)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prodečlati tauec sv. Vito

u. mčbi, trpebi na tauec

J. Pribyč NR 31, 71 (F. Bláha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prognosa
l. předpověď

J. Křížek NR 30, 50 (odl. Girard)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prospěch muzeu

rychl. 2. ihned. 2. 7

~~100~~ NR 26, 205 0/10
J. Poděbrad

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

provést křesťáři

opr. i vyskrábnout

J. Peřín NR 25, 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fries

[vdechlorati fries delsi' trubici >
sfr. delsi' trubici'

J. Pr. E. N. 26

207 0/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prí + SV Kondenz.

prí úplném chybění poudra

l. chybi-li poudro úplne

y. pří Enyl NR 30, 50 (odl. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

früherzeit
unverändert
in - blieben na

J. Brieger NR 31, 71 (F. Blau)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

přícházet

[bolestivost a vyjádření přícházejí také u běžných operovaných]

opr. i se objevují

y. [redacted] NR 30, 57 (odb. Jiřáček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

průpad

Uačex vši' byl průpadem velmi řidkým >
u. vši se uasly velmi zřídka

J. Průpad NR 31, 71 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pirozeuē

alkaloid, obsahuj. p-č v celulóza dřevních
rostlin

sp. v přírodě

J. Pištyl NR 26, 22, 234 o/e

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

průřezováni jádra

u. puzgovati

J. Průřez NR 31, 69 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fuert, fuertu
m. postu

J. Krieger NR 31, 70 (F. Galia)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kraujici' sila

sp. kraujici'

J. Pilsen NR 30, 50 (odl. pravek)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ráz

svěče bizarních rázů

l. podivné svěče

J. Přízryč NR 26 207 9/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sedě, leže, stoje

absolutní přechodem v liter. textech

[otok v sedě nebo stoje počíná na volnou,
leže na zadní části těla]

"architektura" vstává jim často velmi brzy
"nutné zlo"

J. Křížek NR 24 237

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

schůdnost' dial
m' zhubeně m'

J. M. Dvůr NR 31, 70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sekundární

l. převodní

J. Kráslavský NR 30, 50 (odl. Giráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sklezuvat, skluzuje,
m. sklouzava

J. Písný
č. NR 26,206 / 0

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sloužiti pro nemocnici
m. 29^y

J. Václav NR 31, 71 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

specifický
< kofein dráždí ledvinový parenchym,
a to s-y, takže jej nepoškozuje >
l. ale hádkou je zjištěno, že

№ 26, 205 0/0
y. Křížek

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Srovnání

< to nebylo nejhorší u srovnání, že umělecká musila
se použít >

u. proti tomu, že

J. Křižal NR 31, 71 (F. Blahoslav)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sbírka

lidé všech sbírka

in. Sašedko vědu

J. Příbyl NR 31, 71 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Střelce

u. Světlá

J. Příspěvek NR 31, 70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

stávající proces

vi: uyněšiči, dosavadní, probíhající, čerstvý

J. Příbuzl NR 31,70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

stávat se měšci'
zpr. - i'm

J. Příběhl NR 26 207 9/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

stavy úhavné

l. úhavnost

J. Bříděl NR 26 207 0/2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

tento

vyrizunost' této

[=radny]

nesfr. J. Píčov NR 30, 50 (odl. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

teuto

↳ když by sáudek nevěstinec, byl teuto slabě uasřivordkij

J. Píseň NR 31, 71 (F. Bláha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

tuhnutí zavazeniin

↳ pětina se ukává & ———>

zpr. ke zhusťování
za ———

z. Průmysl NR 26, 42 0/1

234

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

úbraty

↳ význam chlorofomu ustupuje částečně do pozadí
na úbraty éteru → 2

Sp. - ve prospěch 2

J. Křížek NR 26, 74, 234%

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vleže, vstoj, v klče
259 v j-e lid., resp. , v lež. l-ře
< spánek podporuje poloha v lež nebo polohou
poloha v sedě >
2 PCP bez poru.

J. Křížek NĚ 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

á m e n í

adu 1994 nekonají se

e PhDr. Ladislava Soldána, CSc.

olivena [draždění]

opr.: draždění

J. Bědřich NR 25, 235

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

všimnouti se toho
u. si

J. Písečný NR 31, 70 (F. Blatná)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sloub vyprázděný od výrobku

u. zbavený výrobku

g. Průmysl NR 30, 50 (odl. Právní)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vznikati

[mohou vznikati slepení a srůstky mezi oběma
vrstvami]

U obě vrstev se mohou slepiti a srůstky
-lovati srůstati

J. Příbryl NR 30, 57 (odl. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

račít
začlo

syn. začalo

g. Příbram NR 30, 50 (odb. Jirásek)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Záležitosti od ceho
<od osvědčení>

u- na⁶

J. Frišový NR 31, 71 (F. Blaha)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zakruti (vyfotek v Solene)
m. videti, pozorovati, zpristiti, lečiti
J. Mišl NŘ 39, 57 (odb. Jiráček)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žena - vojaš

spr. vojašne, vojača

y. Průběh NR 30, 19-20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec, Fr.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

191

Jevy

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adresa. Na dopisech se psalo odedávna v 3. pádě, komu je dopis určen. Dnes by však byla marná věc, brániti se tomu, aby se jméno adresátovo nepsalo v 1. pádě; na př.: Pan Josef Novotný, učitel v Dubňanech; 1. pád je stručný a je výhodný, neboť usnadňuje práci poštovním úřadům. Je tedy dovoleno psáti 1. pád na adresách dopisů. Psáti 1. pád jinde není však náležité.

Publ. M² 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

apostrof je zbytečný ve výrazech žes, cos, tys, přišels, idem, spad a p. NŘ 10 má u příč. min. čin. apostrof za zbytečný. Pravidla však žádají, aby se psalo na př. spad', klad' m. spad, klad.

Relec M² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Číslo 21-99

v stc. jedemadvacet ... 1

dues zastav. dvacet jeden "nejiroveně; složené"

"může mít místo jen v odělnosti pro zřetelnost"

"nebo na nejvyšším stupni obec. 584"

"znatě ve vaché jména poříbaného"

jedemadvacet

sr. NR 10

nejde o nafoetobení věnující

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec 1/2 22

Číslo 21-99 + početný předmět
jedenadvacet korun // dvacet jedna koruna

„správnější“

nespr. dvacet jeden halířů

Pulec M² 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Číslový sběr

↳ Odbily tři chviti na deset

sp. Odbilo →

↳ Byly tři chviti na deset

sp. Bylo →

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Původ 224

Číslo 2 shoda

sp. < Bylo mu tři loka >

sp. < Bylo chvil na fět >

sp. < Bylo tři chvil na fět >

< Všech záru jsou chvil sta, sp. je >

Vulec M² 150

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Číslovky násobné - tvorbu

číslovky násobné se tvoří vždy, je-li jejich druhá část -násob nebo -násobný, z číslovek podílných; říkáme dvojití, trojití, četverití, paterití atd., proto dvojnásobný raději než dvounásobný, trojnásobný (ne třínásobný), čtvernásobný (ne čtyřnásobný), pateronásobný, šesteronásobný atd.

Relec M² 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Číslovky řadové vyšší než 100.

číslovky řadové vyšší než sto; letopočty; na př. 125, 1125, 1928; číslovky řadové větší než sto, větší než tisíc (a tedy i letopočty) se čtou dvojím způsobem: 1. tvoříme od každého slova číselného řadovou číslovku zvláště, 2. nebo sta a tisíce čteme jako číslovky základní a jen desítky a jednotky čteme jako číslovky řadové; obojí způsob byl již ve staré češtině obvyklý. Čísti celý letopočet jako číslovku základní je ne-správné; r. 1900 se čte takto: a) rok tisíci devítistý, b) rok devatenáctistý, c) rok tisíc devět set, d) rok devatenáct set; a), b) je podle způsobu 1., c), d) podle způsobu 2.; r. 28 se čte: rok osmadvacátý, rok dvacátý osmý; r. 1928 se čte: rok tisíci devítistý dvacátý osmý, devatenáctistý dvacátý osmý, tisíci devítistý osmadvacátý, devatenáctistý osmadvacátý, tisíc devět set osmadvacátý, tisíc devět set dvacátý osmý, devatenáct set dvacátý osmý, devatenáct set osmadvacátý; lepší je čtení, kde 28 čteme osmadvacátý, ale správné jsou všechny způsoby.

ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec 17²³

Dativ u inf.

živ; nelze nám živu býti, nelze nám býti veselu; tvar živu, veselu byl původně 3. pád jmenného tvaru živ, vesel a byl oprávněn jen tam, kde se táhl k rodu mužskému nebo střednímu v pádě 3. čísla jednotného; ale brzy tu nastala odchylka od pravidla a kladl se bez rozdílu rodu a čísla; za spisovné nelze mi býti veselu nebo veselým se říká obecně nemohu býti veselý; —

Relec M² 169

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Delivace masel.

2. fl. - 10 v. zast.

"y m' se obecne puzoua - 4° 4

Palec M² 146

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Seznam
Mars. -a

podst. jména rodu muž. na -a mají toto skloňování: 1. bača, 2. bači, 3. bačovi, 4. baču, 5. bačo! 6. bačovi, 7. bačou. **podst. jména muž. na -a**, na př. kolega, hrdina, vévoda, sluha, měla původně v 6. p. č. množ. přípona -ách; tato přípona se někde dosud zachovává (na př. o kolegách lepší než o kolezích), jinde se ujímá místo ní přípona -ích (na př. o sluzích, vozcích, pastuších), u jiných je přípona -ech (na př. o darebech, ničemech, napovědech // vedle tvarů darebách, ničemách, napovědách).

Pulec M 2 95

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Děklinace muž. - vlast. jmen na -ě

vlastní jména osobní na -ě rodu mužského, na př. Bechyně, Večeře, mají v 2. p. -i, u pana Bechyni, u pana Večeři, ostatní tvary jako u vzoru oráč: 3. Bechyňovi, Večeřovi, 4. Bechyně, Večeře, 5. Bechyně, Večeře, 6. Bechyňovi, Večeřovi, 7. Bechyněm, Večeřem.

Pulec M^z 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Odlišnice životna' pro pojmenování' věcí neživých

názvy živých věcí přenesené na věci neživé podržují často své tvary původní, a proto se přívlastky a slovesné tvary přizpůsobují bytostem živým; na př.: Papíroví draci pěkně létali.

Relec M² 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Deklinace muž. - o

68 pův. podle "mesto", "ale význam je přechylovat v uct.
faldoch & muž-

69 ským vzorům; některá přibírají koncovky podle sluha (žena),
jiná podle had; příkladem skloňování uvádíme Otto Stýblo;
Otto dává přednost koncovkám podle sluha, Stýblo (je zřetelně
blízké slovu stéblo) dává přednost koncovkám podle had; —
1. Otto Stýblo, 2. Otty Stýbla, 3. Ottovi Stýblovi, 4. Otto,
Ottu Stýblo, 5. Otto Stýblo, 6. Ottovi Stýblovi, 7. Ottou,
Ottem Stýblem.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec M²

Deklinace jmen na -ov, -in

Ruská a jihoslovanská jména na -ov, -in i naše domácí tohoto zakončení (pův. přídavná jména přivlastňovací jako naše bratrův a sestřin) máme za podst. jména a skloňujeme je jako naše přídavná jména přivlastňovací, ale 7. p. jedn. č. končí na -ovem, -inem; na př. Čechov, 2. p. Čechova, 3. p. Čechovu, ale 7. p. Čechovem; Karamzin, 2. p. Karamzina, 3. Karamzinu, 7. p. Karamzinem; přídavná jména přivlastňovací se tvoří novou příponou -ův, na př.: Čechov: Čechovův humor; Čechovovy povídky; Čenkov: Čenkovův sloh; Čenkovovy básně; v názvu románů Anna Karenina (č. by mělo býtí od Karenin: Anna Kareninova), Bratři Karamazovi (č. by mělo býtí Bratři Karamazovovi), je ponechán rusismus.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dulec M² 119

Doplueč v aruz.

↳ cibulce se zdraava

Spz - zdraav →

Pulec M² 161

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Fakturama ofisne'

Bude prosit ve spolec. konverzaci

sp. Prosim.

Dulec 11² 717

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Gen. zápor.

genitiv záporový bývá při záporných slovesech přechodných, t. j. slovesech, která se pojí se 4. pádem, ale působením vazeb kladných se rozmáhá i u sloves záporných 4. pád; dnes jest podle N. Ř. 3 záporový genitiv i v jazyku obecném i v spisovném proti jazyku staršímu a proti nářečím východním na ústupu. Z toho vzniká v dnešním jazyku spisovném jistá nejistota a kolísání i není pevných pravidel, kdy genitiv záporový zachovávat; genitiv záporový je tím řidší, čím osobitější (individuálnější) je pojem, jež označuje; správnější je tedy na př.: Neměl už matku než Neměl už matky; genitivu zápor. jest v jazyku spisovném šetřiti podle těchto pravidel (podle Mluvnice české od Gebaura-Ertla): 1. je-li před mětem podst. jméno, znamenající množství, dělitelnou hmotu nebo výraz abstraktní (nemám peněz, přátel, příbuzenstva, žita, sena, lásky atd.); 2. tam, kde lze doplniti slůvko ani (nepromluvil slova, neměl groše); 3. v záporných větách bez podmětých, obecně popírajících (příklady viz pod »věty bezpodmětější«); 4. genitiv záporový bývá i po slovesech jenom smyslem záporných (zapíti, zapomenouti, záviděti) a je oprávněn též po slovesech kladných, závislých na slovese záporném, na př.: Nemohl najíti služby, ale správné je též: Nemohl najíti službu, protože se tu zápor vztahuje na předmět službu nepřímo, přes kladný neurčitý způsob, a při kladném neurčitém způsobu genitiv záporový nebývá; —

Palec 1923 36

Gen. zápor. u nic, to, ono...

genitiv záporový je přes míru, klademe-li po záporném přechodném slovese tvar ničeho; na př. Ničeho neudělal, s p. r. nic (vysvětlení: nic je původně 2. pád a teprve později vznikl tvar ničeho); podle toho i jiná zájmena středního rodu, to, ono a p., zachovávají i při záporném slovese tvar pádu 4., na př. Nemám nic, ty to nevíš; to nikdo nevěděl, on to neudělal; já jsem to nečetl; to nedovolím; —

Publ. M² 35

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Gen. zápor po leč, než

po leč

a než je genitiv záporový nesprávný; na př. Nebylo jiných výrazů než zdvořilých, spr. nebylo jiných výrazů leč zdvořilé, neboť rozvedeme-li výraz »leč zdvořilé« v celou větu, následuje sloveso kladné: Nebylo jiných výrazů, leda byly výrazy zdvořilé; nespr. Nemají názorů jiných než konservativních, spr. nemají jiných výrazů než konservativní. NŘ12 rozhoduje o gen. záporovém taktu: Genitiv záporový ustupuje 4. p.: spis. jazyk se ho někde vzdal (nemám nic), nebo jej zachovává (nebylo tam živé duše), nebo konečně je promiskuita (nemám knih i nemám knihy).

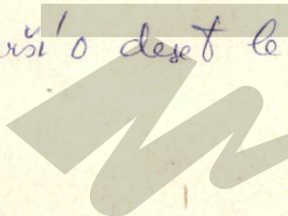
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palác M² 37

Jen. u koup.
starší desíti let

zast.

l. starší o deset let

 Pubc M² 131

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Gen. a superlativu
nespr.

... 2. pád vy-
jadřuje příslušnost ve smyslu vlastnickém nebo jinak právním,
ne pouhé umístění; rozdíl je patrný z příkladu: Největší stav-
ba v Praze — největší stavba Prahy; největší stavba v Praze
nemusí býti majetkem města Prahy; podobně jest nesprávné:
největší město Čech, s p r. v Čechách; — největší pivovar
Čech, s p r. v Čechách; — nejvyšší hora světa, s p r. na světě.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec M² 77

Luft - pasiv. - ž v ústřed. části

budiž, bud'tež

< Těchto varizem' budiž obecenskoem dbáno

< Psi bud'tež voděni na šův^{vo}řo l. Obecansko ucel' dbá'... >
l. Psi vod'te na šův^{vo}ře! >

Řulec M² 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Infinitiv — tvar

78

neurčitý způsob má u většiny sloves příponu -ti, u malé skupiny sloves má na konci -ci, na př. říci (z rek-ti), moci (z mog-ti); dnes je v obecném jazyku skoro všeobecně v neurčitém způsobu na konci -t a tvar na -t (bez -i) je nyní podle N. Ř 12 uznán za spisovný tvar; — u sloves, která končí na

79

-ci, na př. říci, pomoci, péci, je v jazyku obecném říct, pomoci, píct a p., jazyk spisovný však těchto tvarů naprosto nepřipouští.

Publ. M²

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Juf. + objekt + spourev' also v neutral. rode

↳ Byly videti hory, spf. bylo ... >

↳ Ta píseň byla daleko slyšeti, spf. - ta píseň bylo ... >

Pulecty 2 150

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Just. kvalifikující u- za⁴

Knihka ma' obsahem romantickou historií

Spr. za obsah >

Dubec 17 83

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Koup. u. pozitivu

širší; ve vazbě Je širší než delší bychom měli říci logicky správně je širší než dlouhý, ale vlivem předchozího 2. stupně přechází i následující přídavné jméno 1. stupně do tvaru 2. stupně, ač by podle smyslu měl tu být právě 1. stupeň.

Dulec M² 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

Koud. mu.

„Učesto podmínovacieho zjedobu minulého
se často nespr. Glade jedm. zjedob jedbomny“

Puce 17 95

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nov. loci v datech

Praha, dne 6. ledna 1929 >

nespr. [redacted]
" v č. 1. byl odjazyčiva 6. řád"
st. Prase, [redacted] v Prase

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Fulec 142 26

Ofisne' sloveso

jsem, jsme; nečeské je vynechávati jsem, jsme v čase minulém (mimo os. 3.); na př.: Já přišel domů, my to věděli, já tam byl; správně: Já jsem přišel domů (je-li na já důraz) nebo Přišel jsem domů; Já jsem tam byl (je-li na já důraz) nebo Byl jsem tam; My jsme to věděli nebo Věděli jsme to. — V 3. osobě se ovšem pomocné sloveso vynechává už dávno.

Pulec M² 50

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Posestv. adj. o vlast. jmen cizích ua - e

trouť & bez - e

< Heimovz básne, Tröderlovo dílo >

Pulec M² 17

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Předložky - jejich míšení

Kupiti před
jeuno podstatné jméno dvě předložky není správné ani tehdy, když se předložky pojí s týmž pádem; je to nečeský způsob (podle němčiny, kde je obvyklý): příklady: nespr. nad i pod zemí; spr. nad zemí i pod zemí, nebo nad zemí i pod ní; nespr. před i po smrti, po i proti toku, před i při hlášení, před a po válce, do i z Prahy, před i po divadle, cesta do i z Holandska.

Pulev. M² 102
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přechylování

paní doktor, poslanec, ministr

spv. doktorka, poslankyně, ministryně

Pulec M^o 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přechylování příjmení —ů

Martinů
Martinová

sp. Martinová

Alba M² 744

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Shoda — dvě neutra v subjektu

... — Při dvou nebo více podmínkách středního rodu v čísle jednotném není v češtině možná v množném čísle mluvnická shoda rodu v přísudku; na př. řekneme sice: Děvčata zpívala, světla pohašla, kde je k přísudku vždy jeden podmět v čísle množném; ale: Srbsko a Bulharsko zvítězily; ne »zvítězila« (to Srbsko, to Bulharsko), jak by mělo být podle mluvnického rodu, nýbrž zvítězily, podle přirozeného rodu (t. j. ty země); — jiný příklad: Království české a markrabství moravské se shodly, ne »shodla«, jak by mělo být podle mluvnického rodu (to království a to markrabství), nýbrž podle přirozeného rodu »shodly« (t. j. ty země); — rovněž tak: Veselé zpívání, jásavé hallelujah dozněly; ne dozněla; tu podle přirozeného rodu dozněly (t. j. ty bytosti neživé). Podobně: Města moravská i česká přitáhla k Jihlavě, tu jí dobývali; měla by tu být shoda Města moravská i česká... dobývala, ale poněvadž se tu podmětem města rozumějí vlastně měšťané, nebo ti, kdo za ta města bojovali, může tu být přísudek v rodě mužském podle smyslu.

MORAVSKÉ
ČESKÉ
MUZEUM

Pulec M² 124

Shoda - přechod shody podle smyslu

Shoda mluvnická je ve větě: Děvčata zpívala (rod střední, ač je tu přirozený rod ženský); tuto shodu mluvnickou jest zachovávat i ve větě, jež má podmět vyjádřen slovně; dále však, když se už podmět (zde »děvčata«) nebo zájmeno (zde »ona«, rovněž v rodě středním jako podmět) neopakuje, může býti shoda podle rodu přirozeného; na př.: Děvčata zpívala; při zpěvu pletly věnce atd. Podobně; Všecky osoby se shodly na společném postupu. Pak zasedli k jednání... V první větě je podmět vyjádřen slovně: »všecky osoby«; jsou mluvnického rodu ženského, proto »se shodly«; v další větě: »Pak zasedli k jednání« už není podmět slovně vyjádřen, proto se přechází do rodu přirozeného, »zasedli« (totiž oni, lidé).

MUSEUM

Pulec M² 124

Slovosled shodných aliterací
s předložkovým výrazem

oddalovati předložku od jména podstatného,
k němuž přísluší, je nečeské na př.: Mluvil o velmi po městě roz-
šířené nemoci; s p.r. mluvil o nemoci, po městě velmi roz-
šířené; (takovýto slovosled je nutný v němčině, jež musí
stavěti přívlastky před základní podstatné jméno).

Pulev M. 102
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Supinum je v nové češtině zachováno jenom ve dvou zbytcích, a to ve rčeních jdu spat (nebo některý jiný tvar slovesa jíti) a přijde soudit živých i mrtvých. Dnešní neurčitý způsob na -t není supinum. — Supinum se lišilo od neurčitého způsobu těmito znaky: 1. mělo na konci tvrdé t; 2. proti dvojslabičnému neurč. zp. mělo kmenovou samohlásku nezdloženou (spáti, ale supinum spat); 3. předchozí a se nepřehlasovalo (ležat — ležeti); 4. tvořilo se jen od sloves nedokonaných; 5. užívalo se ho po slovesích znamenajících pohyb; 6. místo předmětu ve 4. pádě mělo při sobě předmět v 2. p. (šel ovec stříc = stříhat). Od 15. století zaniká, úplně zaniklo v 17. a 18. stol.

Pulec M² 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Vlastu jména cíti' ka - e

2.4. - e // - cho

3. - ovi // - emu Linde

6. - ovi

7. - em

te'z' foalle "had", jö-li fröd - e nemě'ška' soubl. "

Goetha, Wiederle, Heines

// veskl. 2. Goethe, od Wiederle

Pulec M²17

Volání

pád 5; N. R. 6 žádá, abychom zachovávali 5. pád při oslovování osob ve spojení se slovy pane, paní, slečno, tedy pane Nováku, pane kmotře, pane Josefe, paní kmotro, paní Anno, slečno Lído! — Tam, kde nevoláme přímým oslovením, na př. při vyvolávání osob podle seznamu nebo při hře, kdy upozorňujeme, že se má volaný hlásiti, něco vykonati a p., je možný 1. pád.

Dulec 17² 89

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zápis. Várací

nac, fve, zac, oc, sec, več

Proč M² 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žijm. vřetřua'

oč, šec, vec

hacčž, focčž, zacčž

Přilož M² 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bracovní

„naprosto nečís.“ tu — i cizokrevní

sp. domáci i cizí
— „ — i zabranění

Řelec M² 142

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zvratný tvar v 2. os. ve funkcích trpn. rodu

zvratný tvar slovesný v platnosti trpného rodu, v 2. os.
v úředních rčeních, na př.: Žádáte se, vyzýváte se a p. není
správný; je proto lépe nahrazovati jej slovesem činným s
určitým podmětem: Vyzývám Vás, žádám Vás a p.; místo:
Trestáte se pokutou lépe: Jste trestán pokutou, vyměřuje se
vám pokuta.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dušeč 11² 167

Vynechávání zvrát. zájmena

zvrátané zájmeno se bývá vynecháno: 1. když se jeho sloveso opakuje, na př. koulelo se, koulelo, jen si mluvte, mluvte! radujte se a veselte! radovati se s radujícími; 2. u podstatného jména slovesného, jež je utvořeno ze zvrátého slovesa, na př. modliti se, ale modlení; učiti se, ale: má mnoho učení; u podst. jména slovesného bývá jen tam, kde je nutno je ponechati pro rozlišení, na př. trápení, trápení se; 3. když se sejdou dvě zvrátaná slovesa, jedno ve tvaru určitém, druhé ve tvaru neurčitém, takže by se sešla dvě se vedle sebe nebo blízko za sebou; na př.: Styděl se přiznati, ale pro větší zřetelnost: Namáhal se obrátiti se, namáhal se dostati se ven:—

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec M² 167

Afixy

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

za je v poslední době jako slovesná předpona velmi oblíbená; složeniny takové jsou však nesprávné, na př.: zapřemítati, započítati, zazdátí se, zapůsobiti a p.; podle N. R. 7 stačí slovesa bez předpony za-.

Pulec M² 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zuovni — jako slava' předjona

Nr 4 nedoforměni

 Pulec M² 164

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ec u slov ysmamem neživ.

na sobenec, dělenec

" mají slovnívalni jako bytosti žive "

Řelec M² 21

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-d-er v sílu v. j.

vypadá' -e- : Spiegel, -gla, vid. -gla
Sebel, -bla, Sebliv
finger, -gra, Ringier

Se Marie Cevicova' - Ringierova'

Jebauer, -baura

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM (X Marie Jebauerova')

Puleč 12 35

-elne'

-ální či -elní? Přednost přísluší starší české příponě -ální (z lat. -alis), -elní je z franc. -el; v některých případech má přídavné jméno na -elní užší význam; říkáme: materiální výhody, originální nápad, reální obchod, ale: materiální obchod, originální víno, reální exekuce.

Relec M² 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-eš

vlastní jména osobní na -eš se mohou skloňovati buď původním způsobem, pokud lze -e- bez násilí a bez afektace vynechati; nejsou však chybné tvary, v nichž se hláska -e- (původně pohybná) ve všech pádech zachovává, jako by byla původní, na př. Prokeš, 2. p. Prokše i Prokeše, Aleš, 2. p. Alše i Aleše, Mareš, 2. p. Mareše a p.

Pulec M² 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-iny u řad. číslově

padesátiny: padesátina (sr. desetina, dvacetina) je padesátá část, nikoliv padesát let, proto je jediné správné: padesáté narozeniny, padesáté výročí narozenin; -

Pulec MZ 90

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-75m

l. -18mms

Publoc M²43

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ová'

Vlastní jména žen na -ová, vzniklá z přídavných
jmen přivlastňovacích, na př. Čáková, Dvořáková a p.; mluv-
nice nečiní rozdílu mezi ženami vdanými a svobodnými a píše
vždy s koncovkou -ová, na př.: slečna Čáková i paní Čáková;
ale správně žena Čápova, dcera Čápova, jelikož tu Čápova
není tak vlastním jménem jako spíše přídavným jménem
(sr. syn Čápův, žena Čápova, dcera Čápova, dítě Čápovo).

Pulec M² 50

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ovic

"v Čechách se užívá' tvarů na -ovic i na /
označení' rodin "

< Co to Kudrnovic jsou? >

Pulec M² 88-89

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

- tel a slovo významem ve živ.

čítatel, násobitel, číuítel, detitel

„mají sloužební jaro by tohží žive“

Pulac 17² 21

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ti, -ty' u číslovek (pravopis!)

číslovky; psaní číslovek; nenáležitě je k číslovkám napsaným číslicemi připisovati jejich zakončení v nepřímých pádech (označení pádů, na př. do 30ti, s p r. do 30, po 30ti letech, s p r. po 30 letech), neb k číslovkám řadovým připisovati poslední slabiky, na př. 30tý, 30tého, 30tému. (Každý Čech přece ze souvislosti pozná, jaká koncovka má při číslovce býti.) — S p r. 30. (číslovka řadová je tu označena tečkou); — rovněž n e s p r. válka 30tiletá, s p r. třicítiletá nebo třicetiletá válka.

 Pulec M² 21

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ina v názvech řečí

angličtina i angličina; tak má N. Ř. 1; naproti tomu uvádějí Pravidla: angličtina, nikoli angličina. — N. Ř. 7 odůvodňuje správnost znění angličina, zamítané Pravidly, takto: **Názvy řeči se tvoří** zpravidla z přídavných jmen, tedy: český — čeština, polský — polština, slovenský — slovenština, maďarský — maďarština. Jen někdy je základem jméno podstatné, na př.: Němec — němčina (sr. otec — otčina); franciina (základem tu bylo Frank), angličina (základem tu bylo Anglik). Nesprávné však je slovenčina, maďarčina, protože není podst. jmen Slovenec, Maďarec; slova slovenčina, maďarčina se vytvořila v slovenštině, ovšem nesprávně; zaváděti je do češtiny by bylo hříchem proti češtině, protože čeština má tvary své, starší a správnější.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec 14² 7

- ova'

168

ženská příjmení se tvoří od podstatných jmen mužských vždycky příponou -ová; od přídavných jmen příponou -á; na př. Krátký — Krátká; — Dvořák — Dvořáková, Němec — Němcová, Lev — Lvová, Švec — Ševcová, Krejčí — Krejčová, Benoni — Benoniová, Zifely — Zifelyová, Kunze — Kunzeová nebo Kunzová, Jenne — Jenneová nebo Jennová, Teige — Teigová, Dapecí — Dapeciová nebo Dapecová, Šašecí — Šašeciová nebo Šašecová, Dítě — Dítětová nebo Díťová, Kotě — Kotěová, Macků — Macková, Pavlů — Pavlová, Havlůj — Havlůjová nebo Havlová, Janůj — Janůvová nebo Janová; (tam, kde jsou uvedeny dva tvary, rozhoduje místní zvyk, kterého tvaru užití). Abychom nebyli při některých méně obvyklých jménech, s nimiž se setkáváme v příjmeních ženských, v pochybnostech, jak zní ono jméno v rodě mužském (někdy se to z ženského rodu ani nepozná, na př.: Picková, Hegrová a pod., což může být ženské příjmení od Pick, Picka, Picek, Hegr i Heger), píšeme (zejména v listinách právních) 1. p. mužského příjmení do závorky za ženské

příjmení, na př.: Pavla Macková (Macek [Macků, Mackůj]).
Hlavně se to doporučuje u příjmení cizího původu.

169
Pulec M² 168-9

Jednotl.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

a sice, a to; a sice je nesprávné, s p.r. a to, totiž; — toto
a má význam vytýkácí, proto se před ním píše vždycky
čárka, na př.: Byli jsme na výletě, a to u rybníčku. —

Vulec M² 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Abel

2.-e//a

Pulec M² 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby

spojka pro následnost

Správné je: Lehl si, aby si odpočinul; ale
chybně: Lehl, aby už nepovstal. Nespr.: Odešel, aby se už ne-
vrátil; spr.: Odešel a už se nevrátil. — Nespr.: Chodil sem
tam, aby se pak zastavil, spr.: Chodil sem a tam a pak se
zastavil.

Palác M² 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

adriatický / Adrijský

L. Jaderský

Publ. M²⁶

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adrie

P. Jadrav

Publ. M² 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Alés

2. Alés // Alés

Felec M²6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Albis

2.-a.// -e

Pulec 1726

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

amalgam in.

„ale podle NR 9 — am nebo — ama (204-4.)“

Publ. M² G

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Američan

„pouč. kaul.“ u. American

Pulec 1926

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Amos

2.-aff-e

Publ. M²C

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

an

spojka

Nesprávně užito

na př.: Posíláme Vám účet, an jsme zjistili...; zde nutno
užítí spojky neboť, jelikož, poněvadž a p.; jde tu totiž o 1.
osobu čísla množného, nelze tedy užítí spojky an (pův. a on),
a jde o číslo množné, musilo by tedy býti ani. Správné však
v 3. os.: Poslali mu účet, ani zjistili...

Pulec M² 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ana, ana, ano...

vztah - zájmu.

an, ana, ano, mn. č. ani, any, ana, původně a on, a ona, a ono atd., s významem ukazovacím; časem nabylo významu vztažného. Možno užití tam, kde jde o 3. osobu (nikoliv

o osobu 1. nebo 2.) obou čísel a kde lze rozvésti bez porušení smyslu v **a on, a ona, a ono** atd.; při tom je třeba dbáti shody rodu a čísla; musí tedy býti na př.: klopýtł, an se chystal přebročit balvan, klopýtla, ana se chystala..., klopýtlo, ano se chystalo..., klopýtli, ani se chystali..., klopýtly, any se chystaly..., klopýtla, ana se chystala... — M

Publ. M² 6-7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

analýza // — sa

"tak i jina' foalst. jine'na"

Pulec M² 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

anděl

podle "had"

3. anděl: spr. - u

5. - - - - - e

4. p. anděl: spr. - y

7. p. - z - y

spr. < mīj anděl >
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palác M² 7

aneb(o)

Spojky **anebo** — **aneb** nemají významu rozlučovacího; kde jde o smysl rozlučovací, jest užití spojky **či**, **čili** nebo **nebo**, **neb** (spojky **nebo**, **neb** mají též význam rozlučovací), na př.: **Není jisté**, zdali byly splněny podmínky **čili** nebyly. **Nesprávné**: **Byl to sen anebo skutečnost?** **Správné**: **Byl to sen či (čili) skutečnost? = Byl to sen nebo skutečnost?**

 Dubec 14² 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aniž

„jen tehdy na místě, rovná-li se vzájemnému spojení“
a ani, a ne

< potkal je, aniž ho viděl >

= a om. ho neviděl >

Telety 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

amiž by

je-li ve větě předložka zřís. podmín.

< Odešel, amiž co řekl >

X < Odešel by, amiž by co řekl >

resp. < Odešel, amiž by co řekl >

Pulec 1428

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ami by

části „mechaniky a učebny za uem. ohne dass
u. cés. 7 Schylz, Freiba af.“

Relec M² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Apollo // -ou

Palec M² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

april

2.-e

Pulec 14² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Arquea n.

vesel. // - ať
- ať

~~_____~~ Pulec 14² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

artikul

Prav. - u // - e

NR : - e zastar.

čas : - u

Publ. M²⁸

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

astura f.

2. - y

Pulec M² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

auto

↳ automobil
jedle NR 10 možno užívať.

Publ. 14² 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až na^y

„jsem tebdy sp., je-li to resilec' na^y“

<Pršel až na konec>

<hechej to až na konec> |

až na je nesprávné ve významu vyjma, vyjímajíc, kromě, mimo. Je to germanismus, u nás zbytečný, jímž se vnáší do jazyka zmatek, jak zřejmo z příkladů: Bylo to pěkné až na konec = a) kromě konce, b) pěkný byl teprve konec. — Zaplatil mu až na krejcar = vyplatil všechno a) na krejcar, do krejcaru, b) kromě krejcaru. — Jiné příklady: Prošli všechny země až na Moravu = a) kromě Moravy, b) i Moravu, a také Moravu. — Vyplnili všechna jeho přání až na poslední = a) kromě posledního, b) i poslední. — Pochválil je všechny až na toho posledního = a) kromě posledního, b) i toho posledního. —

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dulec M² 8-9

badati 'zbovenati'

X badati, na-, po-

Dulec 11²⁹

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

barokni!

l. barokni!

Pulec M²⁹

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bařina // - žina

bařinař / // - ži -

Pulec M² 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

basein

Pulec M² 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

batoh

sp. batoh

Publ. 11² 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bedro

1. fl. — a

2. fl. beder

3. fl. — um // — am

6. fl. — ech // — ach

7. fl. — y // — ai

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pulec M² 10

během²

„nem' vždy nespr.; podle NR 7 je spr.“

když máme představu plynoucího času a s postupujícím časem postupuje i děj; kde tedy lze říci postupem, pokrokem, průběhem, na př.: Během nemoci zešedivěl = postupem, průběhem nemoci, t. j. jak nemoc postupovala; říci místo toho V nemoci, za nemoci zešedivěl není dostatečnou náhradou. — Během času hrad sešel, t. j. postupem času. — Během války zchudl = průběhem války zchudl; (za války zchudl je něco jiného). — Během soudních sporů přišel o jmění = průběhem, postupem soudních sporů. — Správné je: během roku = průběhem roku; během času = co plynul čas (rok), t. j. od začátku do konce. — Během rozmluvy nás úplně přesvědčil o pravdivosti toho = průběhem rozmluvy, jak rozmluva pokračovala, uváděje důvod za důvodem. Něco jiného je: Za rozmluvy nás přesvědčil (na př. jediným důkazem). — Nesprávné je: Během několika neděl to dostanete; správné: za několik neděl. — Nesprávné: Několikrát během roku; správné: Několikrát za rok.

Rulec M² 10

bel m. // f.

2. sq. - e // - i

Pulec M² 10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

beletický'

Spis. Beletistický'

Pulec M² 10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezdivočné

gr. bez divočni // bez písčiny

Publ. M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezsporný!

Spr. 20 —

Pulec 17² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bernáročný

podle anspruchlos

Sp. s. Ercovny

Duloc M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezohledný je správné; bezohledný člověk = který se na nic a na nikoho neohlíží, který je bez ohledů; slova místo něho doporučovaná: nešetrný, nepovolný, příkrý, krutý, přímý a j. se významu slova bezohledný blíží, ale úplně se s ním neshoduje žádné z nich.

Relec 172 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezpečnost < město >

společnost města

Relec M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezpodmínek

sp. nutné // nezbytné // na jisto // bez pod-
mínek // bez podmínek

Řelec 17² 71

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezpodmínek

bedingungslos

Sp. - učení // učení

Publ. M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezpodstatný

nespr. a zbyť.

fr. lichý // nespr. // slavný

Pulec M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezprostředně není správné; **bezprostředně** následovati, s p r. následovati hned potom; — **bezprostředně** jíti, s p r. jíti hned, rovnou, zrovna jíti; působiti **bezprostředně**, s p r. působiti přímo; — **bezprostředně** před válkou, s p r. zrovna před válkou, před samou válkou.

Pulec M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezprostředni není utvořeno nesprávně; znamená vlastně bez cizího prostřednictví a je správné jen jako výraz filosofický anebo tam, kde má být vyjádřeno spojení »bez prostředkování třetího členu«; jinde je nesprávné, na př. bezprostřední dojem, s p r. přímý dojem; bezprostřední styky, s p r. přímé styky; — v naší bezprostřední blízkosti, s p r. hned vedle nás, právě vedle nás; — v bezprostřední blízkosti města, školy, s p r. hned vedle školy, u samého města.

Dulec M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bestář

fr. bestář

Pulec M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezúspěšně

Spr. bez úspěchu // uzavřeno

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezútesný / postavení

Sp-útesný // smutný // beznadějný

Rulec M² 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bez výjiměc

fr. bez výjiměc

Pulec M² 71

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bez výhledu

zbt.

sp. márně // vadarmo // bez úspěchu

Pulec 14² 11-12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bezúspěšný!

l. bez úspěchu // marný!

Plat 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

běžný = v běhu jsoucí, běžící, obyčejný, častý, obecný;
správně: běžné zboží = obyčejné zboží (po němž je po-
ptávka); běžná mince = obyčejná mince; běžný způsob =
obecný, častý způsob; ale nespr. běžný rok, lépe tento rok;
nespr. běžné číslo, spr. pořadové číslo.

Prolec M² 72

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bio // biograf podle "úesto"

< Jde do bio >

~~_____~~
Pulec 12 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

biopřístavení

verze.

Palác M² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blahorodý

l. velectný // vážný // velevážný

// slovný

Řelec 14² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[Blatouch^v]

Spr. - touch

Relect¹² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blehosvod

Bliteableiter

fr. hromosvod

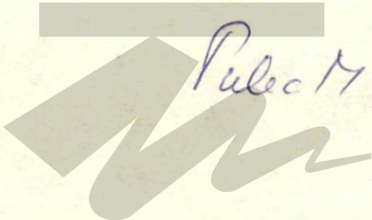
Pulec M² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blackurých, -e

podle NR 8 "288."

 Pulec 172 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blíže adv.

„Sde jde o rovnání, je spr.“

↳ blíže poznati, blíže učiti. ↳

Dulec M² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blíže²

prodl.

nespr.

↳ Stalo se to b-e města

↳ spr-u města // nedaleko města >

Pulec M² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blíziti se k³ < k městu >

X dat. < kouti cesty >

für wörm' misfanten
jou ve simple pères.

Dulec 17² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blíže!

< zřeba, výklad, učení, vysvětlení >

Spr.

Dulec M² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bloudi

— děm' // — zem'

Pulec M² 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blýskati, blýskati se; o blýskavici je správné oboje; blýská i blýská se; — blýskati očima, mečem; — ale: Něco se blýská; oči se mu blýskají, meč se blýská; — **blyštěti se (-y-);** oni se blyští.

Dulec M² 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bohety' na co

Sp. - č. 100

Pulec M² 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bolest hlavy, zubů

l. plur. bolesti

Čítka, máš bolest v nose

l. Boli mě nosa >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Pulch M² 13

bota f.

2-fl. bot, vid. botu^o

6-fl. botách, vid. bobech

Dulec M² 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

brambor // - a

Pulec M²13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

brauiti. Zoho⁴
CO

spř. Zoho²
čičs

u nč. spř-s-u dčsti částo

Pulec 17² 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bráti ohled na co

spr. míti ohled // ohlížeti se nač
// pamatovati nač // dbáti čeho

Palác M 14

ohled bráti, vzíti, spr. hleděti k něčemu, na něco, ohlížeti se nač, ohlédati se na něco, zření, zřetel míti, obraceti, ohled míti nač, míti na zřeteli něco, šetřiti čeho, všímáti si čeho; — na to on ohled nebere, spr. toho nedbá, toho si nevšímá, na to nehledí, se neohlíží a p.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

f. 86

bratři jodil

Spn-uviti jodil // uviti učast
// učastuviti se

Pulec 17²14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bratři v úvodu

in Betracht nehmen

Sp. - miti na paměti
na zřeteli

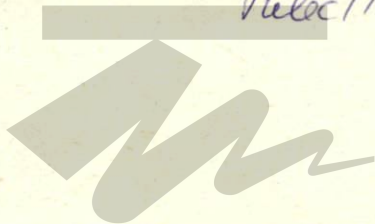
Přeloc M² 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

brázditi

brázděn // - žděn

Palác M² 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

brejle // brýle

Pulec 17² 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

brillant // brilliant

Pulec M² 74

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Břeclav 11 — a

Dulec M² 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bulharčina

gr. — ština

Pulec M² 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bydletí // - ití

Pulec M² 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bych, bys... spojka učil.

podle NR 7 není uespr.

spojka zastar. a l. je uesprati tvaru abych, abys...

< Chláb, byde um dal

p. abych >

Pulec M² 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť bych ...

nepr.

" byť je zesílený tvar 3. os. a je tedy možný jen
~ 3. os. "

....., nesmí však
po něm následovati by, nýbrž i; místo byť bych, s p r. i kdy-
bych, kdybych i; bych i; místo byť bys, s p r. i kdybys, kdy-
bys i, bys i; místo byť by, s p r. i kdyby, kdyby i, byť i; na
př. byť by chtěl, s p r. i kdyby chtěl, byť i chtěl.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ Vulec M² 15-16.
MUZEUM

býti ve významu 'zdát se'

býti nesprávné ve významu zdát se, na př.: Bylo mu, jako by se octl v neznámé krajině, spr. Zdálo se mu, že se octl, připadalo mu, jako by se octl v neznámé krajině. —

Pulec M² 16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byti s³ + suest. děj.

↳ Zde je s dostání dobré zboží

fr. Zde se dostává // dostane >

↳ všude s dostání

fr. Do všude
zoufili >

↳ není s dostání

fr. není // nedostane se
// nelze dostat

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dulec M² 30

byť. §³ + subst. děj.
„hrubý german.“

modat.

— předložka k, ke, ku s podstatným
jménem slovesným je hrubý germanismus, na př.: Není
k spatření, s p.r. nelze viděti, spatřiti; — není ke koupení,
s p.r. nedostane se, člověk nedostane, nelze koupiti, člověk ni-
kde nekoupí; — není to k vydržení, s p.r. to nelze sněsti; —
ale správné je: Byl k nepoznání; věci jsou stejné k neroze-
znání; to je k neuvěření. Vi

Dulec M² 51

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

být na tom dobře
zle
špatně
.....

— nesprávné je být na tom dobře, zle,
spatně a pod., na př.: Ten je na tom nejlépe, s p r. Ten se má
nejlépe, s tím je nejlépe, tomu je nejlépe.

Duše 11²16

němčiny) je vazba: Ten je na tom nejlépe, s p r. tomu jest nej-
lépe, ten se má nejlépe, tomu se daří nejlépe; podobně jest
nahrazovati nesprávné vazby: je na tom zle, špatně, dobře,
hůře, lépe.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

f. 69

byť na tom dobře

dobře; vazba: Je na tom dobře je nesprávná; spr.
má se dobře, vede se mu dobře, pochodil dobře, je mu dobře,
je s ním dobře a p.

— u — zle

Pulac 17²³⁰

sp. j. v. zle
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

7-763

byti s to

byti s to ma vazby: jsem
s to to provést, i jsem s to, abych to provedl; dělal, seč
(= s co) byl; — N. Ř. 5 však doporučuje, abychom neříkali
»jsem s to«, kde bez ujmy zřetelnosti a obvyklosti můžeme
říci prostě »mohu«:

Pulec M² 16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

celkem

není nepř.

Pulec 17² 16

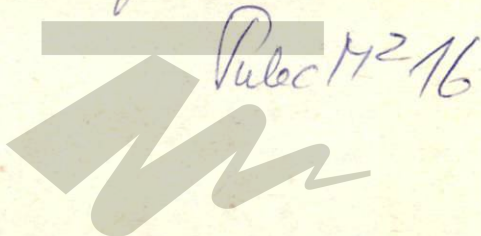

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

celistvý (hmotný, pevný)

c - e číslo

sp - celé číslo

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cena

za žádnou cenu

za žádnou cenu

cena; vazby za žádnou cenu, za každou cenu jsou správné jen při prodávání a kupování; jindy nesprávné; místo nich správné: stůj co stůj; ať je, co je; buď, jak buď; mermocí; ať se děje, co děje; za nic na světě a p.

Pulec 172/16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cesta

cestou² nebo adj. + cestou

cesta; nesprávné je písemnou cestou, spr. písemně; smírnou cestou, spr. smírně, smírem; mírnou cestou, spr. mírně, mírným způsobem, mírnými prostředky; ale podle N. Ř. 5 je správné úřední cestou, rovněž je, jak vysvětluje N. Ř. 5, správné v úřední češtině někoho zpraviti, něco postoupiti krátkou cestou, rozumí-li se totiž jinak nežli obvyklou úřední cestou, neboť slovo cesta tu nevybočuje z významu, který mu sluší: —

Dulec M² 16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cíl

8 touha cíli

Spr.

Palác M² 17

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cile vě domy'

" zbyl. složenina "

c-a' páte

c-e' jednání'

spr. průmyslová' // účelna'

~~spr. ————— e~~

Dulec 17 217

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cizí podle „jarní“

cizí žena, cizí dítě resp. m. - 6

Pulech 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co fo fidd. s aduz. m. — c

„toary na co, fo co, za co mají v duševním
jazyce vulgární představy“

Publ. 17219

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co, nic

Protože tvary co, nic jsou původem 2. pády, vzaté v platnost pádu 4., (pův. 2. p. česo, čso, co; ničeso, ničso, nic), není nesprávné, klademe-li tyto tvary i po slovesech záporných, kde by zdánlivě měl býti náležitě 2. pád nynější čeho, ničeho, na př.: Co nechci, co nemám, nic nechci, nic nemám, neudělá nic dobrého (není tu tedy odchylka od vazby genitivu záporového);

Dulec 11² 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co + iuf.

co je zbytečné před neurčitým způsobem, na př.: Mám s vámi něco co mluvíti; Nemáte tu nic co dělat; nesprávně je co ve větě záporové místo nic; na př.: Nebyli bychom s ním co pořídili, s p.r. Nebyli bychom s ním nic pořídili.

Dulec MZH

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co + superlativ

co u 3. stupně příslovce nebo příd. jména není nesprávné,
na př.: Co nejlepší, co nejméně, co nejvíce, co nejdříve, co
možná nejvíce; není to napodobení němčiny a je
rozdíl, řekneme-li: Přijdi nejdříve, nebo Přijdi co nejdříve, co
možná nejdříve.

Pulec 172/18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co delat

mau co delat
co je delat?

Spr.

Dulec 17 2 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co do < správnosti > // co se týče správnosti

spr.

Pulec M² 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co za^y

co je to zač; této vazby se dnes užívá jen mimo jazyk spisovný, není to však vazba z němčiny; je starší a vznikla z výrazů jiných, českých.

Pulec M² 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co vztah-zájm.

co v platnosti absolutní místo zájmena který, jenž se vyskytuje v obecném jazyku často jako zájmeno neshodné bez ohledu na rod, číslo a pád, na př.: Ten šáteček, cos mi dala (místo, který jsi); — Kniha, co jsem četl (místo kterou); — Ten člověk, co zde byl; jazyk spisovný nedopouští užívání v této platnosti zájmena co.

Dulac M² 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co vztah. adv.

v Hřci- obecne "u. Sde, Sdy"

< Tam, co jsem na tebe cikal >

< Teledy, co jsem te fotikal >

Publ M² 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co

spojka 'jako'

co — jako; co v platnosti spojky doplňkové není sice ne-
 správné, ale v jazyce nynějším se vazby té nežívá; místo
 co se říká jako, na př. zemský co trestní soud, s p.r. zem-
 ský soud jako soud trestní; Narodil se co boháč, s p.r. bohá-
 čem, jako boháč; Umřel co chudák, s p.r. jako chudák, v chu-
 době; Muž ten co úředník, s p.r. jako úředník; Šat určený co
 rubáš, s p.r. za rubáš.

„ spojka co ... gla vytláčena z užívání a
 zesměšněna (cočes) a není přičin, proč
 bychom ji měli u nás s nověm
 životem ↙

Dulec M² 18

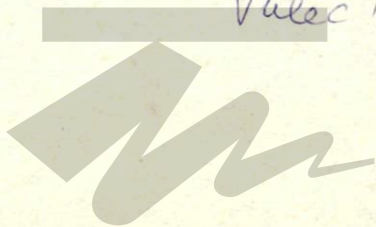
Dulec M² 44

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

couk

2.-u// - e

Pulec 172 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

субматы'

// субматы

Рубец № 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

coičiti

co
Z brardu, bradla →

sp. na čem

Dulec M² 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čakana

Sp. č. - // Čagan

Publ. M² 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas

maám čas X maám kdy

čas — kdy; mám čas — mám kdy; nemám času — nemám kdy; dříve se vazba mám čas, nemám času zavrhovala jako nesprávná (germanismus); — **mám čas** je však správné ve významu **jest čas**, **jest vhodný čas**, na př.: **Mám čas** jíti na dráhu, t. j. **jest již vhodný čas jíti na dráhu**; — **máš čas**, že jdeš = **jest svrchovaný čas**, že jdeš. V těchto příkladech se slovo **kdy** ani nehodí; v záporu je **nemám čas**, **není čas**, na př.: **Teď není na to čas** (t. j. vhodný); — **myslí-li se míra času**, řekneme: **mám času** (t. j. mám času dost), **je času** (t. j. dost); v záporu: **nemám času**, **není času**; o míře času je správné též **mám čas**, **jest čas**; — o volném čase řekneme: **mám kdy** (na př.: **Udělám to, mám na to kdy**), **nemám kdy** (ač je

zde správné též: **mám čas**, **nemám času**); — **Udělám si na to kdy** (časová možnost závisí na mé vůli); ale je-li časová možnost mimo nás, musíme říci: **Až bude na to čas** (t. j. vhodný); — **mám kdy**, **nemám kdy** vzniklo zkrácením z vazby **mám čas**, **nemám času**, **kdy** bych přišel, věc udělal, (= ve kterém) bych přišel a p.; za příslovcem **kdy** si musíme mysliti vždycky sloveso; **není-li** je možno doplniti, pak není vazba **mám kdy**, **nemám kdy** správná. Proto se ptáme: **Máš čas?** chceme-li něco po někom, jenž neví, co mu chceme. a odpověď zní: **Nemám čas** (času). Ptáti se: **Máš kdy?** je v tomto případě nesprávné, protože osoba oslovená neví, oč jde. — ~~Správné jsou vazby: po čas dovolené, po všechen čas, po ten celý čas, v krátkém čase.~~

Pulec M² 19-20

čas

svého času

~~svého času~~ — svého času; toto rčení je správné jen tam, kde znamená vskutku za svého času, za své doby, v svém čase, v své době, a vztahuje se vždy na minulost; s p r.: Ten král svého času udělal mnoho dobrého; nesprávně však: Svého času se rozvířil boj, s p r. před nějakým časem nebo pod.; — rovněž tedy nesprávné: Povím ti to svého času (jde o budoucnost); —

Prolec 17² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas

sojka časem

4 fr., kde znamená "ve vhodný čas, v uctivý čas", a vztahuje se obvykle do budoucnosti

fr. < Povolání to sojka časem = ve vhodný čas >

Publ. M² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas

fo čas² < dovolene¹ >

fr.

Relec M² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

částka

"nědy zřet."

↳ Vyplátč č-u 20 Kč

↳ Vyplátč 20 Kč

↳ Spláči' fo částka 20 Kč

↳ Spláči' fo 20 Kč

Pláči' M² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čech

1. pp. Čechové // Česi podle prav
NR 3 zamítá Česi

Pulec 17² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čerati + žen. // duz. // na^y
↳ knihy u nás vnu na otce >

Pulec 17² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čepel

mas. 11 fem.

2. - e

Pulec 14² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

černobíl

2.-u// - e

Pulce M² 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

U
Cl
slebu-

čí se skloňuje jako pěší; čího, čímu, čího atd., na př. čí návrh, čího návrhu, čímu návrhu, čí návrh, o čím návrhu, s čím návrhem; — čí návrhy, čích návrhů, čím návrhům atd.; nesprávné jest ponechávati zájmeno čí neskloňováno; — stejně se skloňuje něčí a její.

Dulec M² 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

č(i) X nebo(li)

či, čili; nebo, neboli; či, čili má význam rozlučovací; nebo, neboli má význam slučovací i rozlučovací; místo či, čili může být nebo, neboli, ne však naopak; chceme-li na-
značiti, že dvě slova značí týž pojem, můžeme užití spojky
nebo (aneb, neb), neboj; na př. zoologie neboli (nebo, aneb)
živočichopis; nesprávné však: zoologie čili (či) živočichopis;
či nesprávně místo neboli: národopis či etnografie, s p.r. ne-
boli etnografie; tam, kde se hodí rovnítko, je správné nebo,
neboli, nesprávné čili, či:

Pulec M² 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

či(li) ne
nic

v druhé části otázky — — či ne, čili nic je jediné správné
nebo), na př. Ty-li jsi ten, jenž přijíti má, čili jiného čekati
máme (též: nebo jiného čekati máme).

Publ. 17. 21

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čím - čím

čím dál, čím lepší

"v pod. vězách se čím často vynechává"

čím dál lepší

"ale lépe je tím vyjádřit"

Pulec 17221

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čísti výjimek

opr. 'výjimek' s 'čísti s výjimek'

nespr. ve vzt. 'nebyti výjimek'

čísti výjimek

Publ. 21

opr. byti výjimek

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

t. 153

čisti.

čel, čla, čli ...

// čela, čeli (podle NR 7 nespr)

čku, spr. čku

Publ. M² 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čisti-
mši

sp. služiti

Palat M² 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čistit

čistěn

sp. čistěn

Palác M 2 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čisty'

roup. čistejší' // čisti'

Publ. M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čistý zlato
výnos

Sp.

Pulec M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čítati

sp. 'focitati'

- X
- ∠ Spolek čita' 60 členů
  - ∠ Čita' 70 let
  - ∠ Kuiba čita' 200 str.

sp. ma' >

je mu >

ma' // jō 200

Společnost

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palác 17² 24

čitelny'

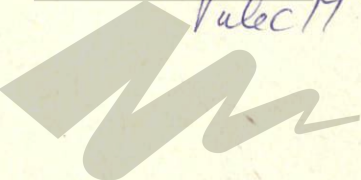
těžko čitelne fismo spr. težko se čte
do nemí c-é spr. toho nelze předstít
podpis neč-ý spr. nesrozuměly'

Dužec 17 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čtvrť

jsou malé čtvrtě budice
v každé čtvrti léto

 Pulec M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čtyr- || čtyř-

čtyřdesát || -čtyř-
čtyřlístek, čtyřlístky
čtyřslabičný

Palác MZ 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čtyři

„m'něm, zě by učelo čt' k' jenom pro rood uněrdě,
Sedsto pro Baudě, -r-, nem' sp'."

spis. 122. -r- nepřifouští

čtyři
čtyři

uč. čtyř, čtyřech

Dulec M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čtyřka

// čtená

podle NČ 6 čtyřka l. než čtyřka

Pulch M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

daleko + soup.

(d-o vešší)

Sfr.

Pulec M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dálež'

roup. dálejší' // další'

gr.

Pulec M² 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dalsi' spodst.

až na dalsi' je nepr.

n. zaklu, na ten čas aj-

< Až na dalsi' to zistane tak

fr. Zaklu // na ten čas // až do dalsieho

ofabreni' to zistane tak >

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUSEUM

Pulch M² 9

< Dalsi' Vám rednou na urade &

fr. bližsi' vysvetleni' // dalsi' formy //
podrobnosti t. 25

14, c
daseu

sp. d-

Prelec 11² 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati

fičh. - dajē

fi. - dada

Publ. M² 25

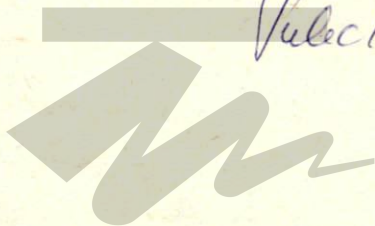
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati místo Sadosti

nedati místa...

Spis

Pulec M² 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati slovo

Spz.

Pulec MZ 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati co & lepsiinu

spri- vypravovat co # zahrab co #
zaplatit co # zaplavat co #

zaplatit co v hostinci.

 Pulec M² 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati dolu Elobouč

X smelouč

Spr.

Pulect 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dat se
dat si X nechati se
si

- dati se,
dati si se způsobem neurčitým je správné l. u podmětů obecných, jde-li o děje, jež osoba svou vůlí sama způsobuje, na př. dati se ostříhati, dati si ostříhati vlasy, dati si ušítí šaty; dati si, dati se také říkáme o osobách, kde se s osobou něco děje bez její vůle, snad i proti její vůli, nebo bez jejího vědomí, kde je osoba při ději vlastně jen trpným účastníkem, a NR 7 se zdá správným na př.: Dal se napálit, dal se ošidit, dá si říci (= poslechne, svolí); dal by si pro groš koleno vrtat, dá si všecko namluvit, dá sebou strkat, dá na sobě dříví štípat; —

Sloveso dati nabývá rádo významu »učiniti možným, poskytnouti možnost, aby se něco stalo« (na př. Nedej jiskře ohněm býti). To sbližuje sloveso dati se slovesem nechati, jež bylo často pokládáno za germanismus. Pravidlo o správném užívání sloves dati a nechati stanoví NR 7 takto: Užíváme slovesa nechati se, nechati si jen tam, kde by sloveso dati se, dati si nepostačovalo na vystižení významu něčeho vnitřního souhlasu. Toto pravidlo neplatí o slovesích bez zvrátneho zájmena se. Tam může mít sloveso nechati nejen význam souhlasu, nýbrž i pouhého nedbání, nebo i význam jiný, na př. Nechala dítě běhati (= dovolila, aby dítě běhalo; nedávala na dítě pozor a dítě běhalo). —

Publ M² 25

dati se slyšet
[rozhlášení, říci]
podle NR 7 sp.

 Pábo M² 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati se vidět

ukazati se sbedryem,
pobostiti sloho

podle NR 7 sp.

Priloha 14² 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati se modat.

... o věcech je správné
na př. To se dá spravit (= to lze spravit), neboť toto rčení
je něco jiného, než: To se může spravit (t. j. to je možno vzít
teď do práce). Tak se to nedá říci; to se nedá ani vypověděti;
to se nedá vypravovati (t. j. to není lze ani vypověděti, na to
není ani dostatek slov).

Pulec M² 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dáti se do^z + sust. děj.

< do pláče, do smíchu >

„Chceme-li vyjádřiti jenom recátés u-1

jakého děje, říkáme obyčejně na př. Začíná pršet, dává se do deště, dáváme se do práce, dali jsme se do smíchu, na útěk. — Složenina s předponou roz- (rozplakati se, rozesmáti se) je na místě, kde chceme říci, že děj nějaký nabyl většího rozsahu nebo delšího trvání, na př. Dalo se do deště = rozpršelo se; bojím se, aby se nedalo do deště = bojím se, aby se nerozpršelo, t. j. aby déšť nebyl silný nebo trvalý. Zapláče-li dítě, matka je konejší, aby se nerozplakalo; dali se do řeči — rozpovídali se.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palác M² 25-26

dati si co libit

gr. suesti co // strepeti co
viz NR 10

„suad foto, ze slo libiti se ueni
podnebie, s podnebie se tu nic
vedeje z cizi vade, cizim fricivomle“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Palec 11² 25

dati si na práci katežet

sp. udělati každou práci foradně

~~_____~~
Pulect 12 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dávati k vědomosti

Sfr. wa⁴

Řelec M² 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dočasná II díl —

Dulec M² 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

delati.

co je delat?

Spr.

Publ. M 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

delati co

"urujeme raději slyš wčítějših"

delati boty ~~z~~ l. síti

Pulac M² 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dělání co s sebou

spř. (2) účastníci se včelo // byti při všem

Duloc MZ 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dělati si z čeho co

vedělej si z toho nic! spr. vedbej toho!

Pulec M² 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

den

2. sq. dne
36. dni // dne
1. fl. dni ~~repro-dny~~
2. dni // dni
3. dnem
4. dni // dne

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Publ. M² 27

den

Saždým dnem

sp. 'den za dnem, Sažděbo dne'
resp. 'v nejbližších dnech'

↳ Ta karta musí přijít Saždým dnem
sp. v nejbližších dnech >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dulec M² 27

deska

podle Práv 2. fl. desky // desek

ramka NR 5

Pulc M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dešť^v // dešť^v

Pačec M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dešticísa

Sp. Palec M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dik 3

dík je správné tehdy, znamená-li poděkování; jinak nesprávné; některé nesprávné vazby: Dík jeho přičinění bylo nám pomůženo, s p r. jeho přičiněním. Dík svému pevnému zdraví přestál všechno, s p r. jsa pevného zdraví, pro své pevné zdraví, při svém pevném zdraví přestál všechno; — nespr.: dík náhodě, s p r. náhodou; — dík statečnosti, s p r. statečností, pro statečnost.

Ruloc M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ditka

pl. ditka

sp. ditka

3. ditka

6. ditka

7. ditka

ditka

Pulec M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

diviti solo

to une divi' das wunder mich
spe-tamen se divi'm

Pulec M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

dle² místne

< fotoba >

"naprosto nezpr." u. fodd²

Palac M² 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dle²

'souhlas s čím'

dle, předložka, slovo papírové; vyskytuje se ve významu podle od 17. stol. hojně, ale jen jako výraz čistě knižní; staročesky mělo dle význam pro (odtud medle = mne dle, mea causa, meinewegen) a bylo též záložkou; ve významu pro však tato předložka zanikla. V nové češtině lze jí užití jen tehdy, znamená-li v souhlase s něčím (opak její je pak předložka proti); na př. dle zákona; píše se však též: Udělal to dle úmluvy, dle jeho přání, dle rozkazu, dle zásluhy; tu všude je lépe užití předložky podle; — místo dle možnosti nejlepší, s p.r. co možná nejlepší. —

Publ. M² 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dliti

Spi- (fvati)
resp. (fofvati Sde)

Pilec 14 2 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dělovati // dlužiti

spis - byti dlužiti

Průběh N 228

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dluhopis' obras

sp. dluzna' castka, dluh
Pulec 228

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dlužno je rusimus, nespr. ve významu třeba, sluší se,
nutno a p., na př. dlužno říci, spr. nutno říci, sluší se říci;
dlužno počítati, spr. třeba počítati.

Pulec M²³⁰

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

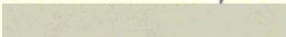

doba

za naší doby

l. za našich časů

Pelec M² 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

doba

v době²

↳ Bude to hotovo v době jednolité rohu

sp. do rohu // za roh >

Publ. M² 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

doba

na dobu²

Práce na dobu jednoduše roční spr. na roč. >

Duše 17² 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dobře'

za d-e' byti s křme

Sp.

Publ. M² 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dobro

Obecne' d-o

l. Obecne' dobre'
„jakk se ri'bal za stara“

Palec M² 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM